

Název objektu Vila Felixe Cžížka von Smidaich	
Adresa	Lázeňská 434-436, Hejnice, 463 62
K.ú./parcela č.	Hejnice/p.č. 542 (vrátnice s bytem správce), 543 (vila), 544 (zahradní domek), zahrada 781, 786
Architekt	Max Kühn a Heinrich Fanta
Stavitel	Rudolf Hampel
Projekt	1907
Realizace	1908
Vlastník	fyzická osoba (zahradní domek), Liberecký kraj, U Jezu 642/2a, Liberec, Liberec IV-Perštýn, 461 80 (vila a vrátnice)
Typ objektu	stavba občanského vybavení (vrátnice, vila) rodinný dům (zahradní domek)
Typ památkové ochrany	chráněná krajinná oblast - II.-IV.zóna
Popis: Rozsáhlé venkovské sídlo si nechal postavit hejnický průmyslník Felix Cžížek von Smidaich na někdejších mokřadech za železniční tratí při cestě k Lázním Libverda. S výstavbou se začalo v květnu 1907 pod vedením frýdlantského stavitele Rudolfa Hampela a dokončena byla v říjnu 1908. Zajímavé je, že nerealizovanou variantu vypracovali známí vídeňští architekti Franz von Krauss a Josef Tölk, autoři Jägerovy vily v Raspenavě (1899) a vily Primavesi v Olomouci (1905-06). Vila stojí na velkorysém, takřka 3 hektarovém, parkově pojednaném pozemku a doplňují ji hospodářské a provozní budovy (vrátnice se stájemi a zahradní domek), tvořící zázemí objektu. Někdejší vrátnice sloužila k ubytování správce a ustájení koní, přičemž její součástí byl i již zbořený, polozapuštěný ledový sklípek, sloužící k přechovávání ledu. Naproti tomu zahradní domek je prostou budovou, zastřešenou mansardovou střechou. Patro sloužilo k ubytování zahradníka a v přízemí byla dílna, prádelna, toaleta a navíc i malá elektrárna, která až do elektrifikace Hejnic dodávala proud do vily. Oba objekty však bohužel prošli řadou znehodnocujících úprav a proto jsou dnes již jen torzem původního řešení a v současné době slouží k bydlení. Nejvýstavnější budovou celého areálu je logicky mimořádně honosná barokizující vila, vybudovaná v duchu předměstské vily (vila suburbana). Sídlo bylo vybudováno na obdélném půdorysu a má přísně symetrické, osově řešené průčelí se středním rizalitem, završené mansardovou střechou. Fasády jsou pojednány bohatou štukaturou (lízény, čabraky, festony ad.) a rozložitě průčelí výrazně oživují zaoblená nároží ovlivněná radikálním barokem. Před hlavním průčelím je předsazené honosné schodiště vedoucí na terasu, ze které je přístup k severnímu průčelí, kde byl i hlavní vstup do domu, krytý masivním portikem. V jednotě s náročnými exteriéry jsou i mimořádně kvalitní interiéry, které jsou i přes řadu úprav interiéru stále ve velmi dobrém stavu. Srdce domu tvoří elegantní vstupní hala, provzdušněná arkádami v přízemí i patře. Další místnosti (knihovna, jídelna, ložnice, hostinské pokoje ad.) byly logicky situovány kolem haly. Kvality interiéru podtrhuje i množství obdivuhodně zachovaného mobiliáře, jako jsou dřevěné obklady stěn, vitraje, elegantní krb v hale, či svítlnu na dřevěném soklu zábradlí schodiště do patra. Nedílnou součástí vily je pak i hodnotná, dekorativně pojatá barokizující ohradní zeď, obíhající areál sídla. Vila dnes slouží jako domov mládeže a v roce 1991 prošla celkovou rekonstrukcí.	
Památkové zhodnocení: Mohutná vila vyprojektovaná v duchu předměstské vily (vila suburbana) je kvalitním dokladem tvorby plodného a oblíbeného tvůrčího tandemu Max Kühn a Heinrich Fanta. Ve formálním řešení vily se projevila perfektní znalost místní pozdněbarokní a klasicistní architektury, která měla pro region zcela zásadní význam a v určitých obměnách se s ní jakožto inspiračním zdrojem můžeme setkat ještě ve 30. letech 20. století. Záměrný historismus objektu je projevem svébytné a inovativní koncepce "moderního historismu" příznačného pro společnou tvorbu obou architektů, která se nespokojila s pasivním přejímáním starších vzorů, nýbrž historické formy přetvářela vlastním, moderním způsobem.	

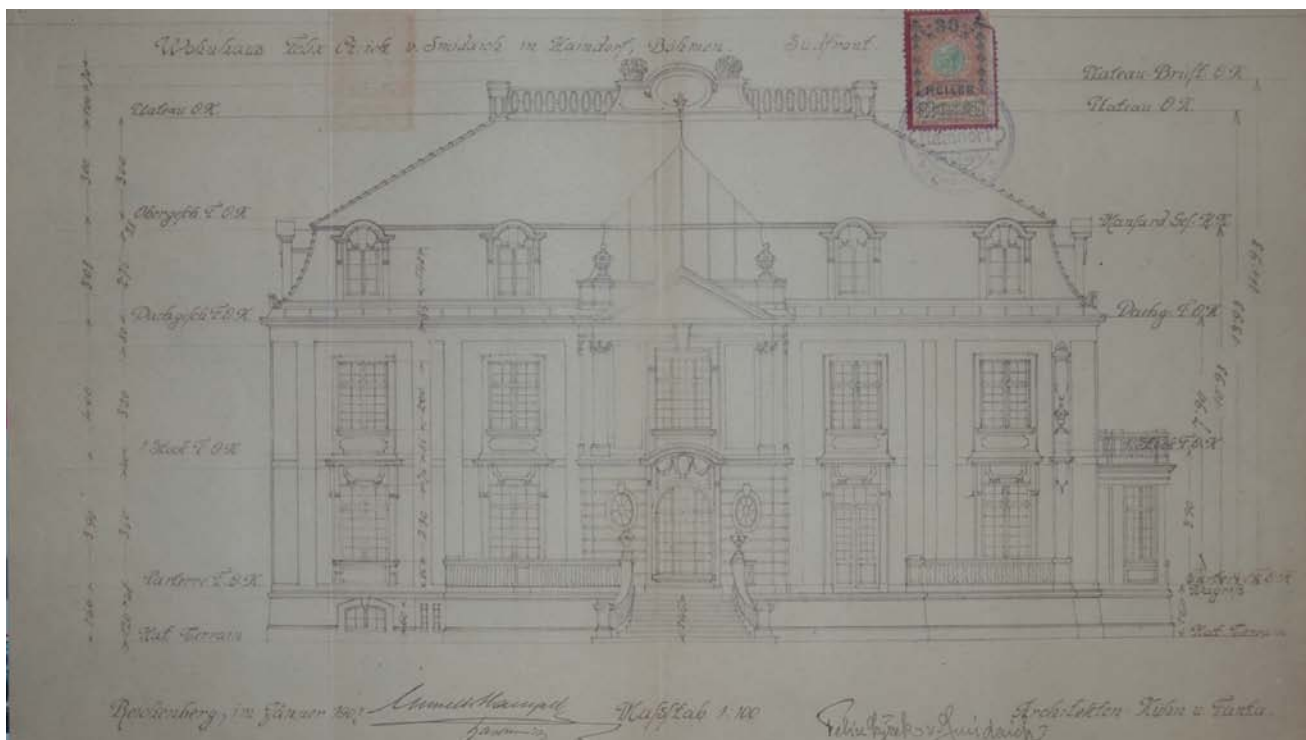

Prameny a literatura: DOSTALÍK, Jan. <i>Max Kühn</i> . Brno 2008. Diplomová práce (Mgr.). Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta. Seminář dějin umění. Herrenhaus Felix Czijžek v. Smidaich in Haindorf. <i>Wiener Bauindustrie Zeitung</i> 1912, roč. 29, s. 408- 411, tab. 94, KARPLUS, Arnold. <i>Neue Landhäuser und Villen in Österreich</i> . Wien: Anton Schroll, 1910 Městský úřad Hejnice, Archiv stavebního úřadu, složka domu čp. 434-436 ZEMAN, Jaroslav. <i>Architektonický a urbanistický vývoj Liberce 1352-2006</i> . Praha, 2009. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav pro dějiny umění.	
Zpracovatel Mgr. Jaroslav Zeman	Datum 28. 7. 2011

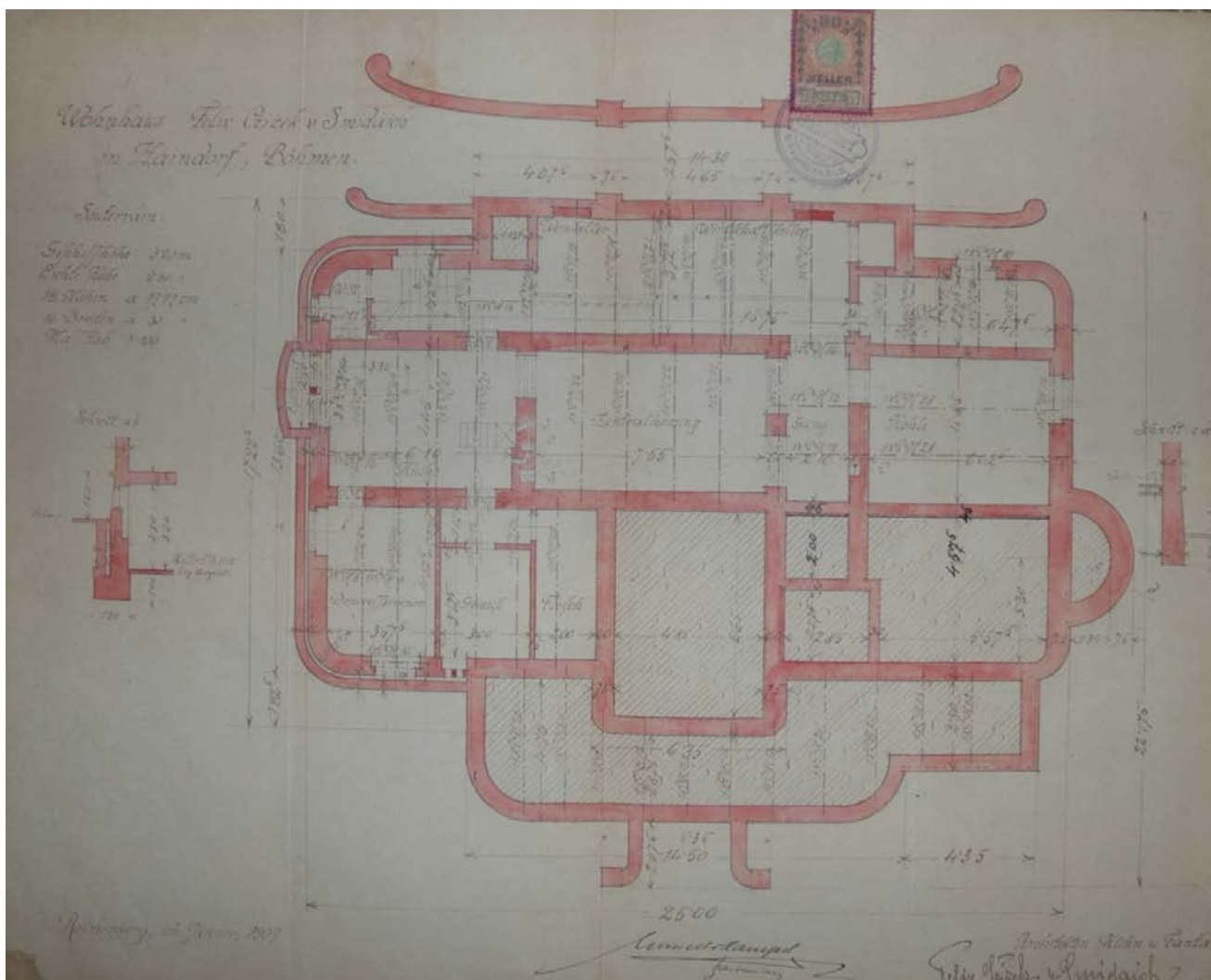
Vila Felixe Cžížka von Smidaich – situační zákres

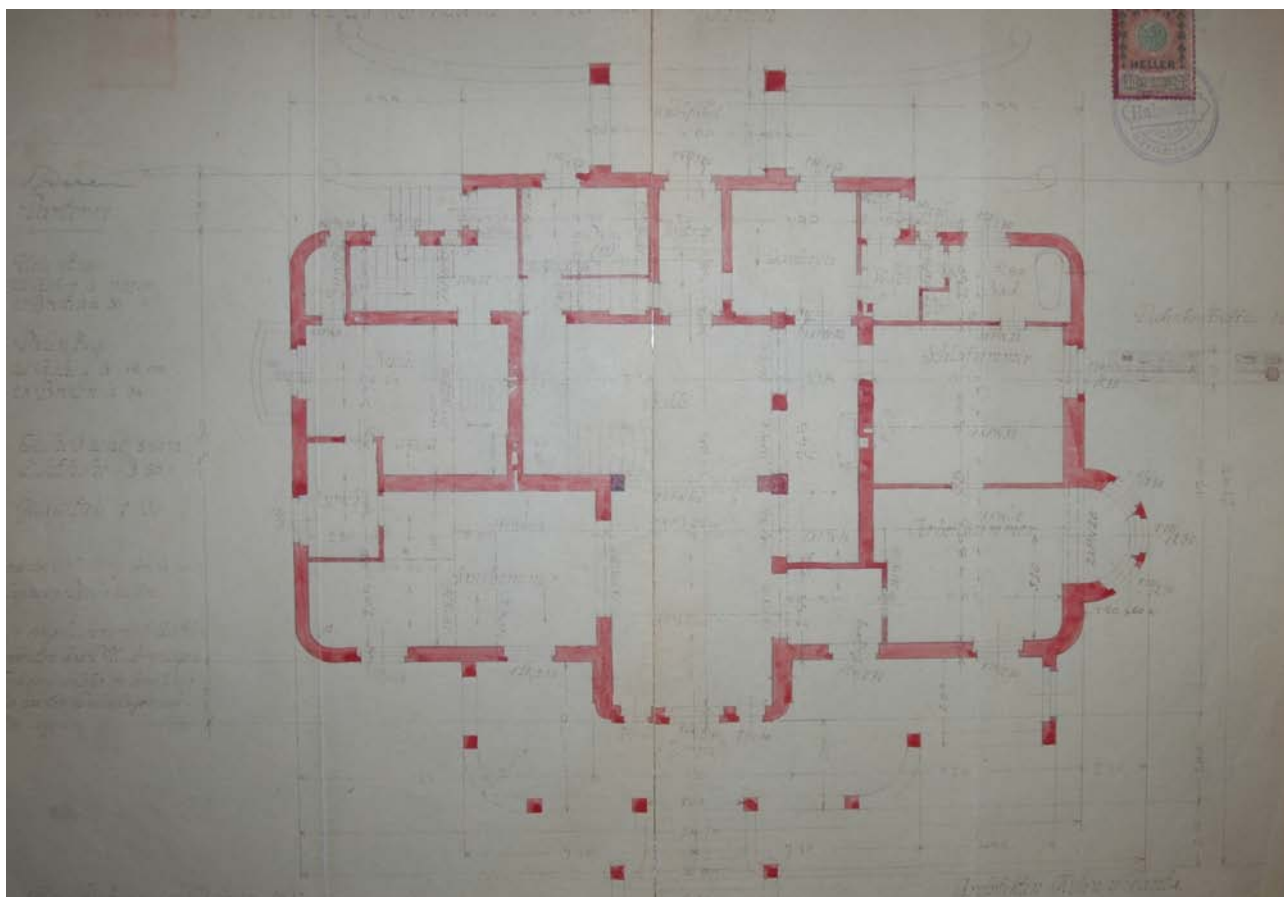
Vila Felixe Cžižka von Smidaich – plánová dokumentace

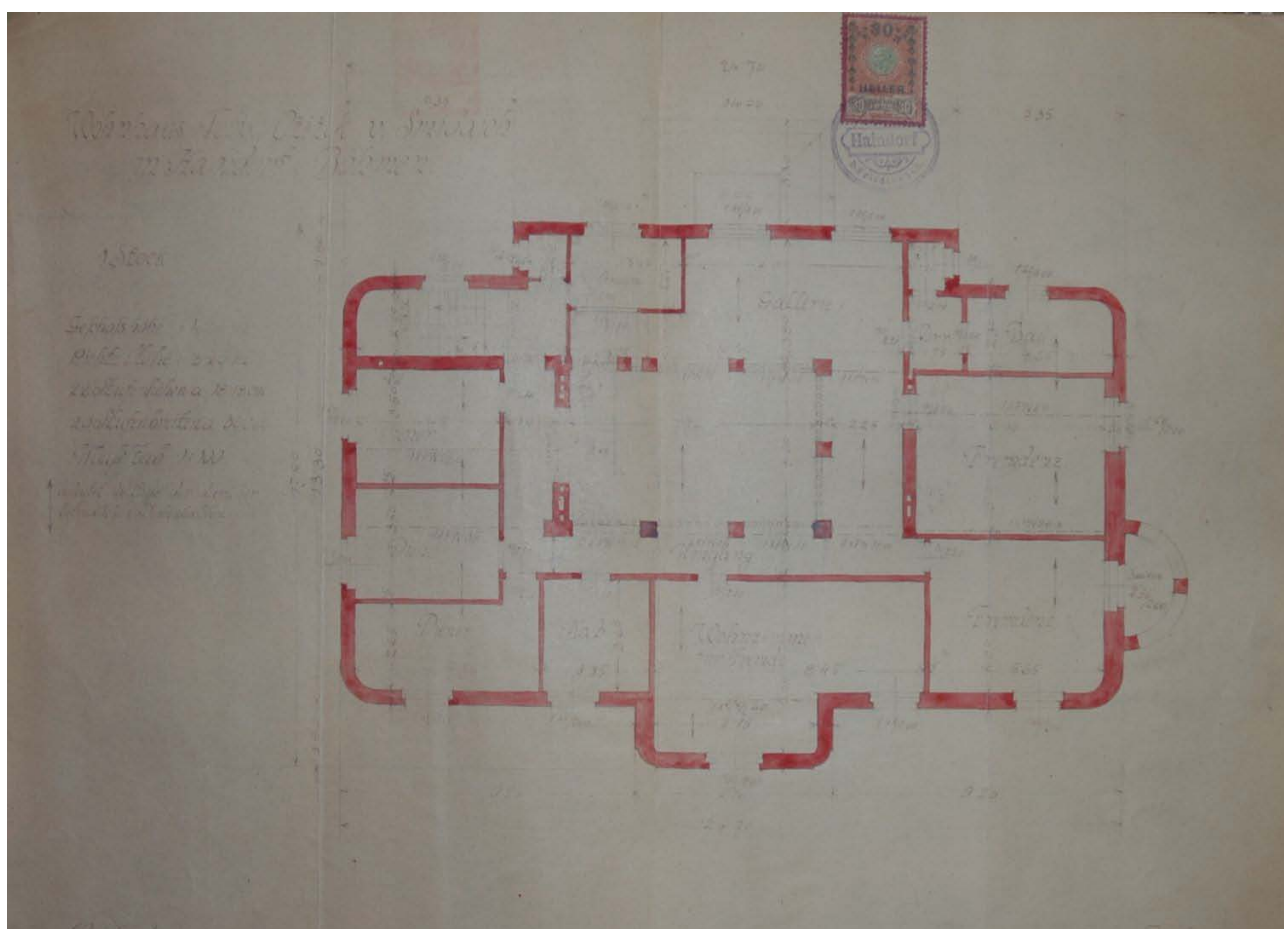
Projekt hlavního průčelí vily čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

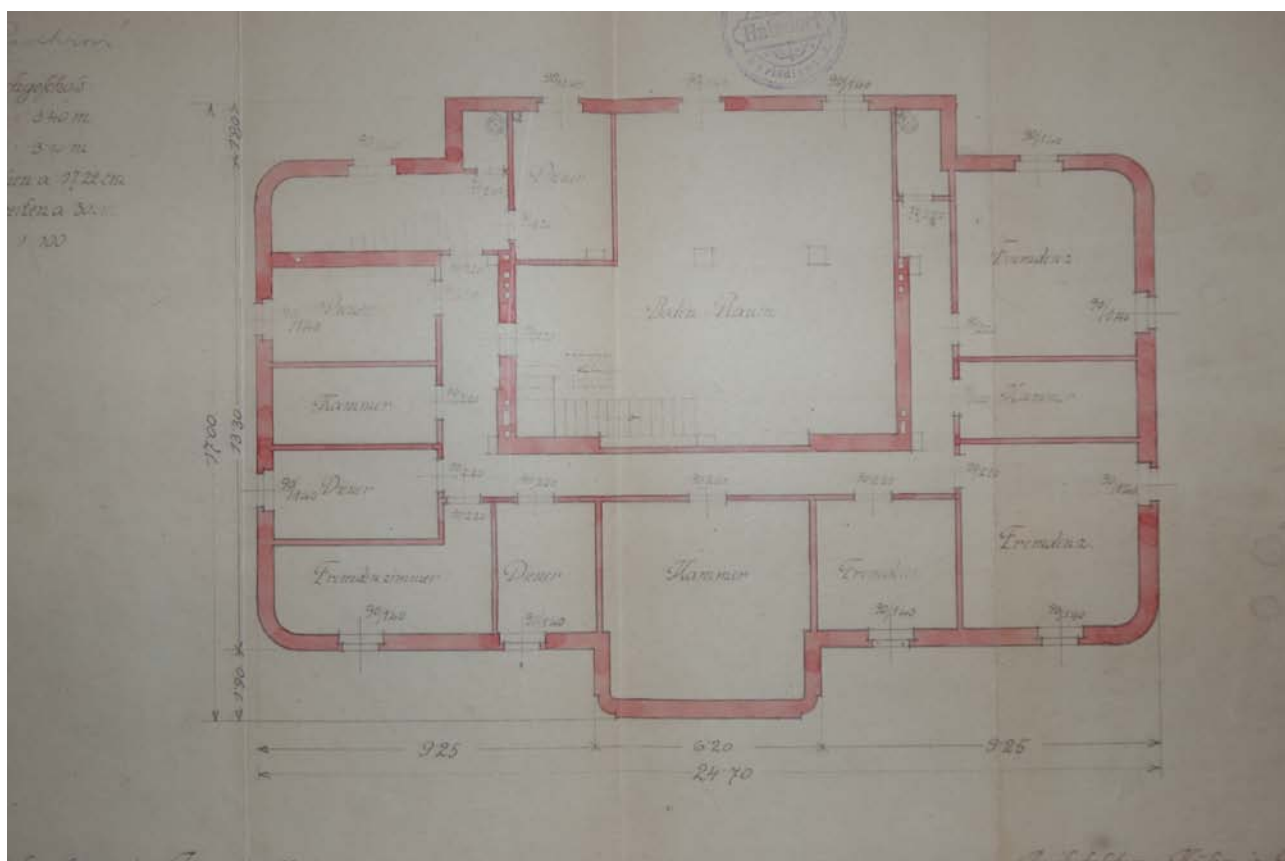
Půdorys suterénu vily čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

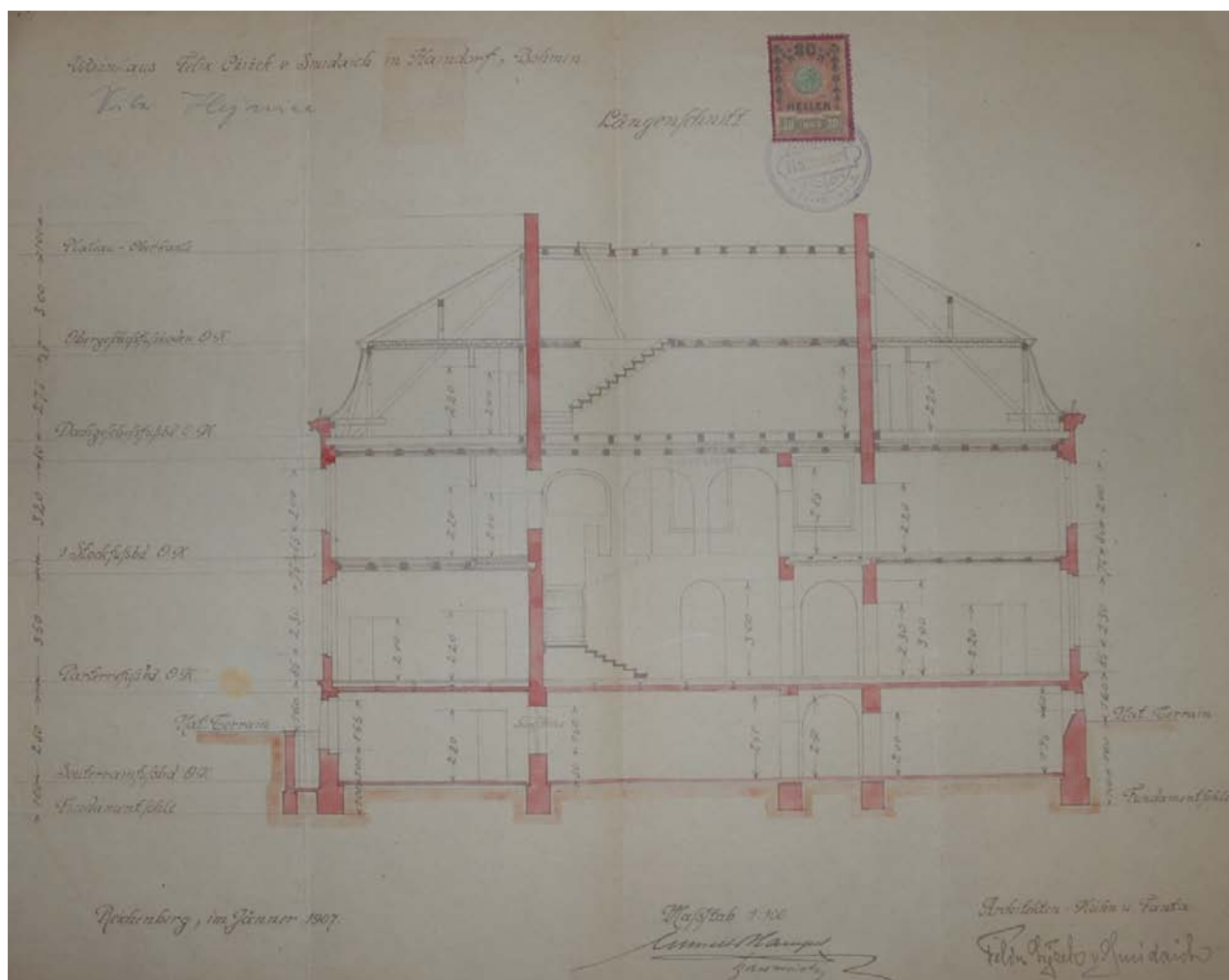
Půdorys přízemí vily čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

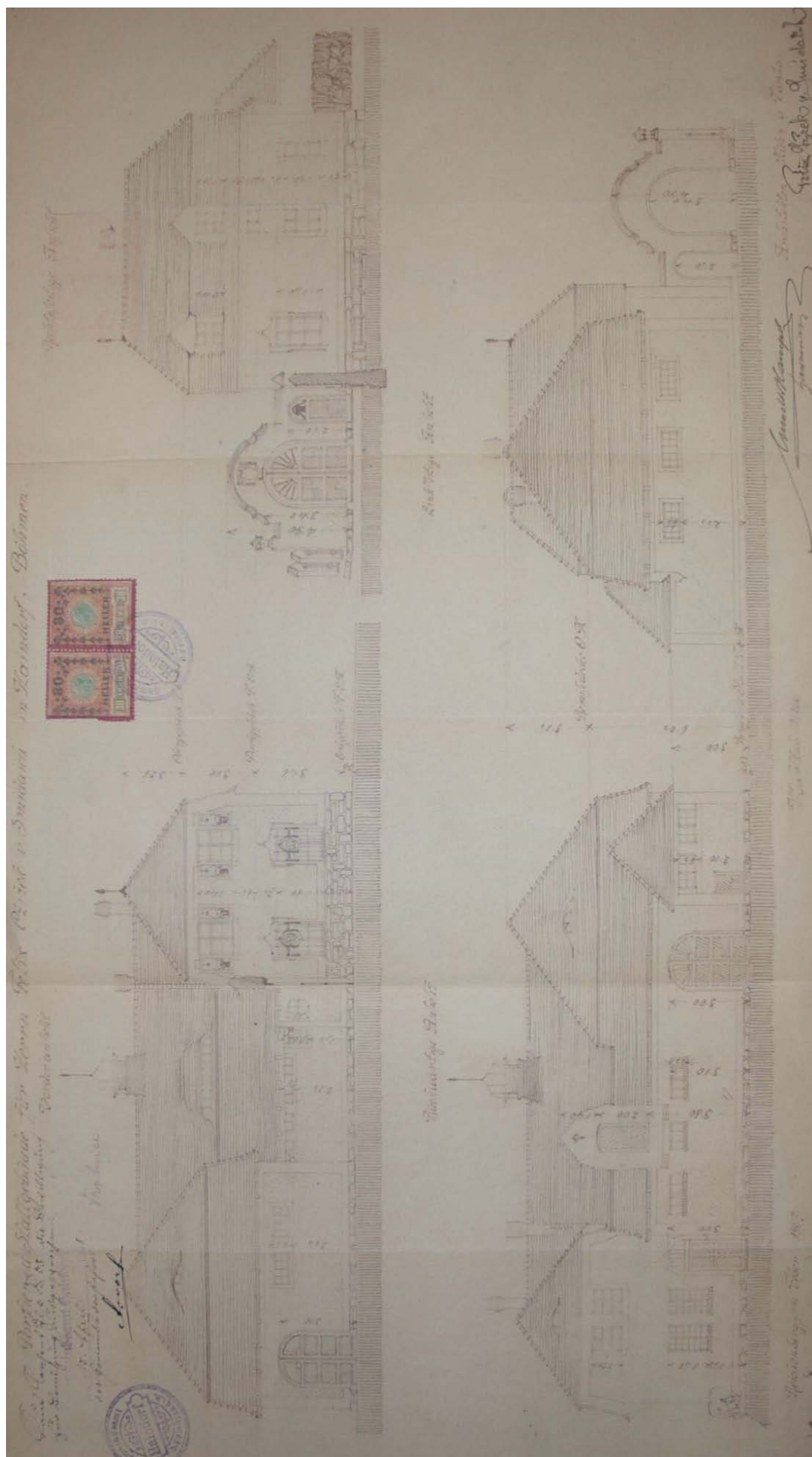
Půdorys patra vily čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

Půdorys podkroví vily čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

Řez vilou čp. 435 na výřezu plánu z ledna 1907.

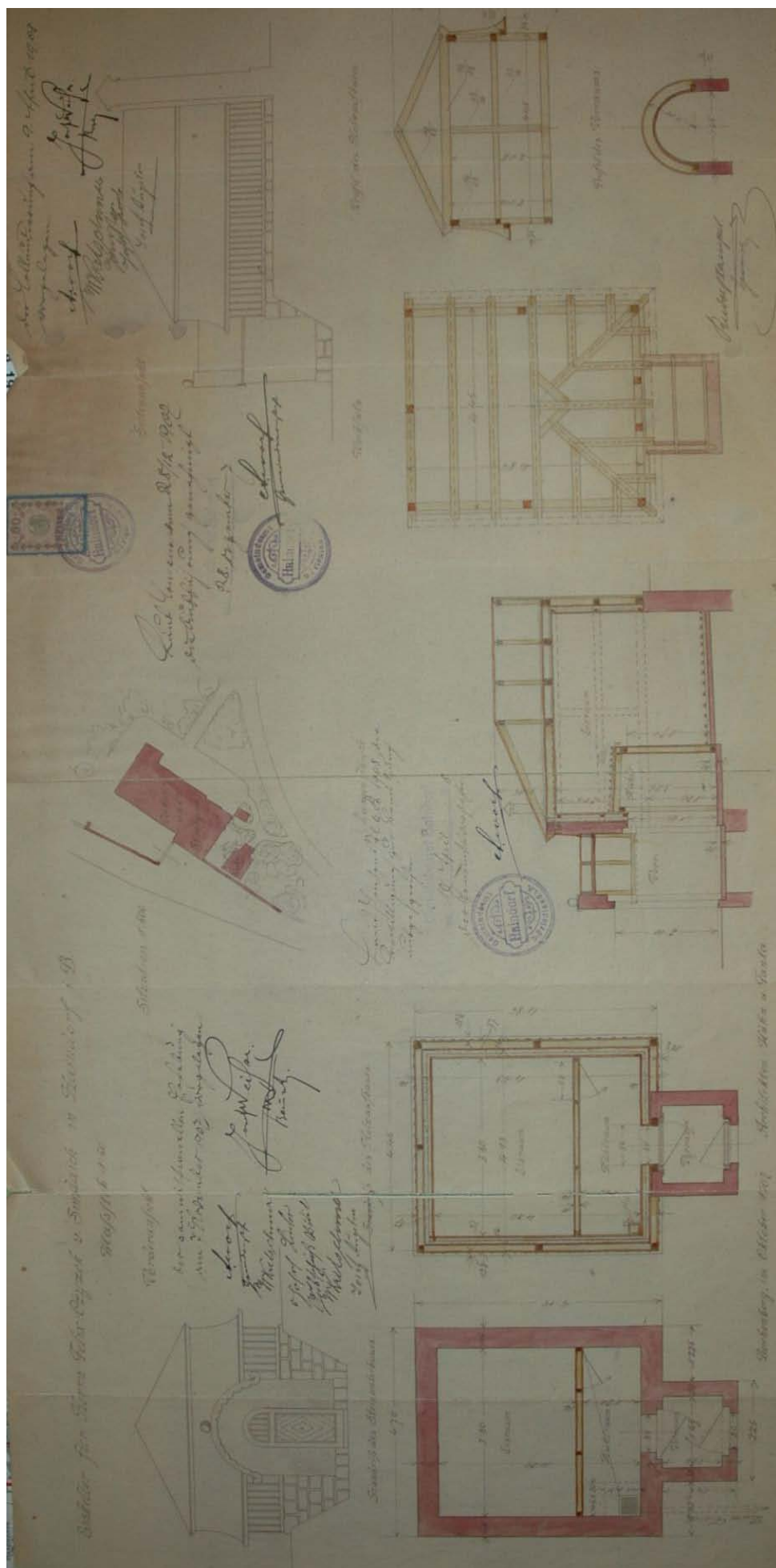
Projekt domu správce se stájemí čp. 434 z února 1907.

Výřez plánu domu správce z února 1907. Severní průčelí.

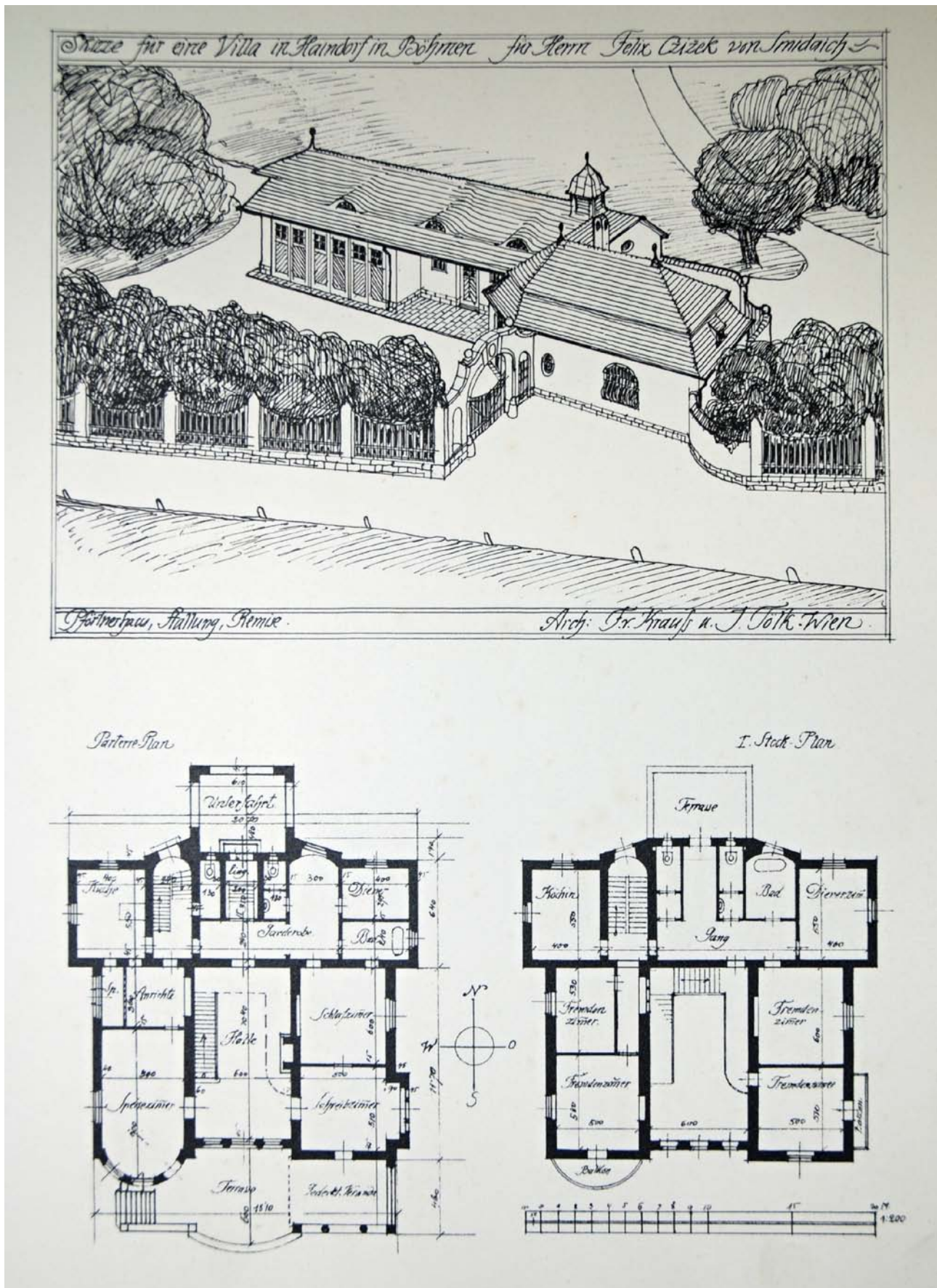

Projekt zahradního domku čp. 436 z července 1907.

Projekt zbořeného ledového sklípku z října 1907.

Vila Felixe Cžížka von Smidaich – historická dokumentace

Nerealizovaný projekt vídeňských architektů Franze von Krausse a Josefa Tölka. Domek správce se stájemi a půdorys přízemí a prvního patra vily.

EINFAHRT UND STALLGEBÄUDE ZUM HERRENHAUS FELIX CZIŽEK VON SMIDAICH
IN HAINDORF.

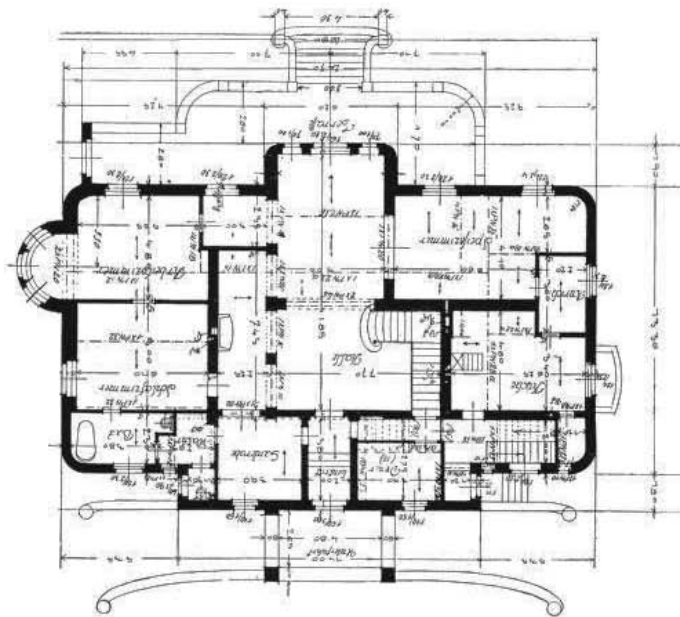
ARCHITEKTEN: PROFESSOREN M. KÜHN UND H. FANTA.

Domek správce se stájemí krátce po dostavbě. *Wiener Bauindustrie Zeitung* 1912, roč. 29, tab. 96.

HERRENHAUS
FELIX CZIŽEK
VON SMIDAICH
IN HAINDORF.

PERSPEKTIVE UND
PARTERRE-
GRUNDRISS.

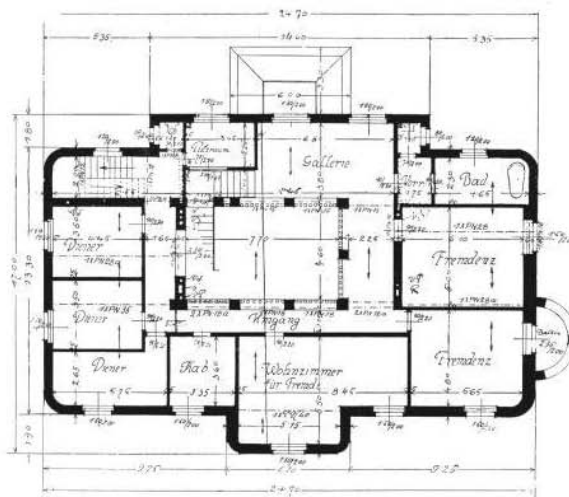

ARCHITEKTEN:
PROFESSOREN
M. KÜHN UND
H. FANTA.

Vila krátce po dostavbě a půdorys přízemí. *Wiener Bauindustrie Zeitung* 1912, roč. 29, tab. 94.

HERRENHAUS
FELIX CZIŽEK
VON SMIDAICH
IN HAINDORF.
HALLE UND I. STOCK-
GRUNDRISS.

ARCHITEKTEN:
PROFESSOREN
M. KÜHN UND
H. FANTA.

Pohled do centrální haly a půdorys patra. *Wiener Bauindustrie Zeitung* 1912, roč. 29, tab. 95.

Domek správce se stájemi krátce po dostavbě. *Wiener Bauindustrie Zeitung* 1912, roč. 29, s. 410.

Hlavní vstup do vily. *Wiener Bauindustrie Zeitung* 1912, roč. 29, s. 409.

Vila Felixe Cžížka von Smidaich – fotodokumentace stávajícího stavu

Hlavní, zahradní průčelí, pohled od jihu.

Východní průčelí s cylindrickým balkónovým rizalitem. Foto Jan Dostálík.

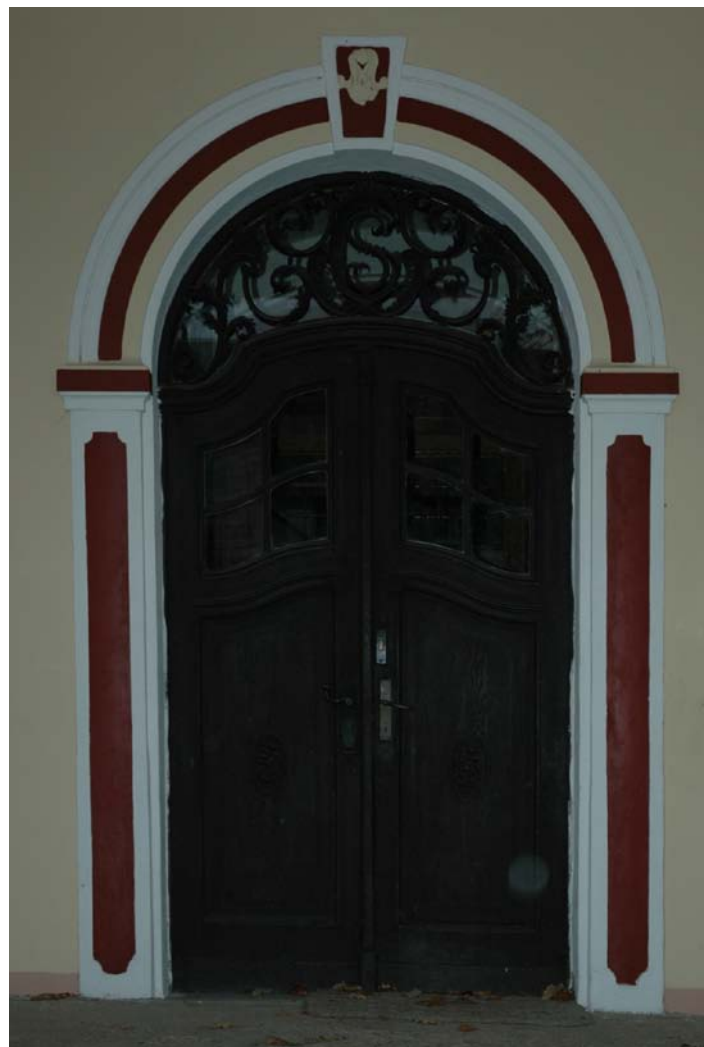
Zahradní průčelí, pohled od jihozápadu. Foto Jan Dostálík.

Detail zahradního průčelí s předsazeným barokně tvarovaným schodištěm do zahrady. Foto Jan Dostálík.

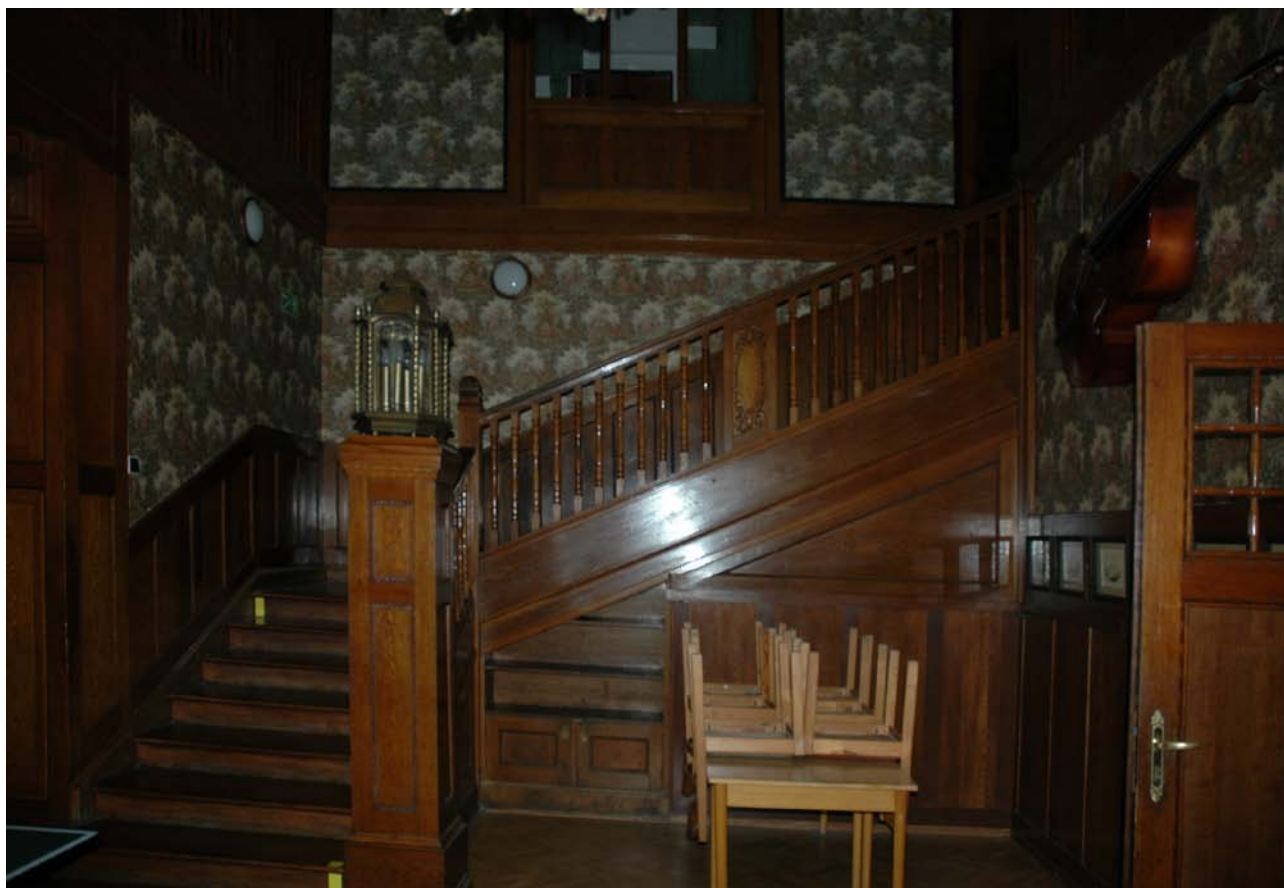
Hlavní (severní) vstup krytý masivním portikem. Foto Jan Dostálík.

Portál hlavního vstupu. Foto Jan Dostálík.

Vstupní hala domu, zřetelně ovlivněná anglickým halovým domem. Foto Jan Dostálík.

Detail schodiště z haly do patra. Foto Jan Dostálík.

Arkádový ohoz galerie obíhající halu. Foto Jan Dostálík.

Krb za přízemní arkádou na východní straně centrální haly. Foto Jan Dostallík

Detail elegantního svítidla na schodišti z haly do patra. Foto Jan Dostálík.

Pohled do bývalé jídelny. Foto Jan Dostálík.

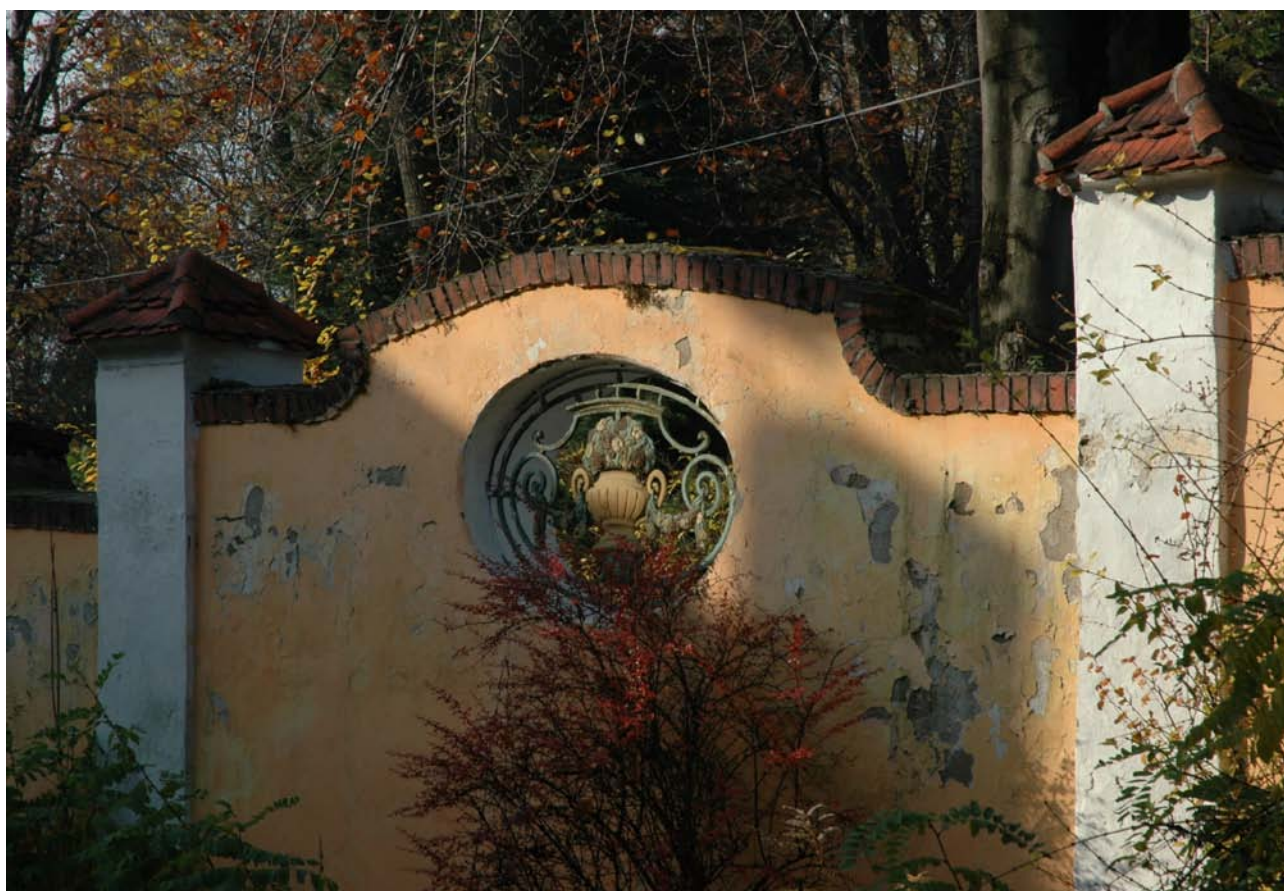
Domek správce se stájemi, současný stav. Pohled od severozápadu. Foto Jan Dostálík.

Domek správce se stájemi, detail vstupu do domu. Foto Jan Dostálík.

Někdejší zahradní domek. Foto Jan Dostálík.

Detail původního oplocení velkorysého areálu vily. Foto Jan Dostálík.